

2-Amaliy mashg‘ulot.

Mavzu: Tashkiliy texnika vositalari bilan ishlash.

Hozirgi kunda bitta kompyuterga ikkita monitor ulash holatlari ko‘p uchrab turibdi, buning asosiy sabablaridan biri ish jarayonini qulaylashtirish va vaqtdan(unumli foydalanish) yutishdir. Ikkita monitor, bir necha oynalar bilan ishlash imkonini yengillashtirdi (bir vaqtning o‘zida juda ko‘p oynalarni ochish noqulaylik tug‘dirmaydi), dasturchilar uchun, yozilgan kod natijalarini darhol ko‘rish imkonini paydo qildi (bitta monitorda kod yoziladi, ikkinchisida natija ko‘riladi), kompyuterda o‘yin o‘ynovchilar uchun esa, o‘yinga bo‘lgan qiziqishni orttirdi.

Kompyuterga ikkinchi monitorni ulash uchun, nima qilish lozim?

Hozirgi kunda bitta kompyuterga ikkita monitor ulash holatlari ko‘p uchrab turibdi, buning asosiy sabablaridan biri ish jarayonini qulaylashtirish va vaqtdan yutishdir. Ikkita monitor, bir necha oynalar bilan ishlash imkonini yengillashtirdi (bir vaqtning o‘zida juda ko‘p oynalarni ochish noqulaylik tug‘dirmaydi), dasturchilar uchun, yozilgan kod natijalarini darhol ko‘rish imkonini paydo qildi (bitta monitorda kod yoziladi, ikkinchisida natija ko‘riladi), kompyuterda o‘yin o‘ynovchilar uchun esa, o‘yinga bo‘lgan qiziqishni orttirdi.

Kompyuterga ikkinchi monitorni fizik ulash uchun, quyidagi ularishlardan birini amalga oshirish lozim:

1. Bir necha portga ega videokarta orqali.

Bitta videokartada bir necha portlar mavjud bo‘lib, ular alohida-alohida ishlaydi. Bu portlar VGA, HDMI, DVI bo‘lishi mumkin:

Har bir monitor bu portlardan biriga ulanadi va alohida-alohida ishlaydi. Hozirgi kunda bunday videokartalarni topish muammo emas, lekin bu videokarta ishdan chiqsma, ikkala monitor ham ko‘rsatmaydi.

2. Ikkinchini monitorni splitter orqali ulash. Agar videokartada bir nechta port mavjud bo‘lmasa, videosignalarni ikkiga bo‘lib beruvchi **splitter** kabellardan foydalanish mumkin, kirish bitta chiqish ikkita.

Splitterlarni har xil portlilari mavjud. Bu usul ikkita monitor ulashning eng ommabop usuli hisoblanadi. Arzon variant.

3. Qo‘srimcha videokarta ulagan holda. Buning uchun kompyuter platasida(материнская плата), ikkinchi monitor uchun raz’yem bo‘lishi lozim.

Alovida-alohida ikkita videokartaga monitor ulanadi.

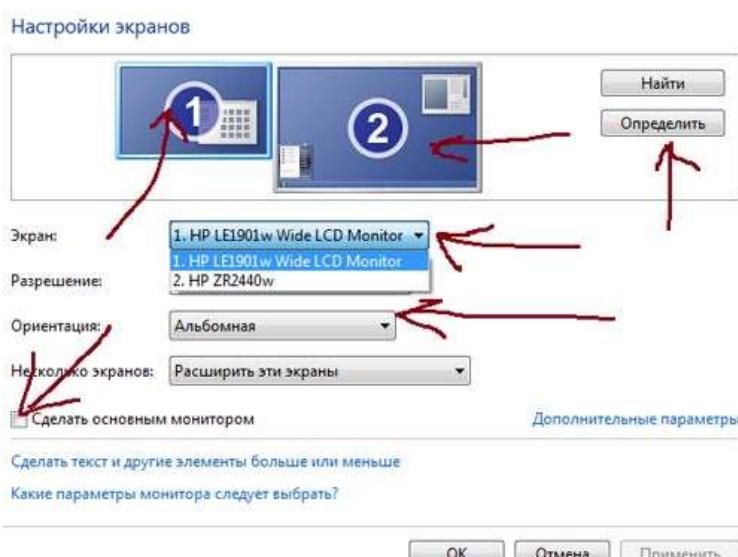
JAVOB:

Fizik ulanish usullarni ko‘rib chiqdik, endi sozlashlarni ko‘ramiz.

Dastlab, qaysi monitor asosiy ekanligini aniqlab olishimiz lozim. **Asosiy monitor** bu — kompyuter yonganda yoki yonayotganda ishlataladigan va asosiy «ярлык»lar(Moy kompyuter,...) joylashadigan monitordir.

Kompyuter yongandan so‘ng, quyidagi adresga kiramiz(**Windows 7** tizimi uchun):

ПУСК → ПАНЕЛЬ УПРАВЛЕНИЯ → ЭКРАН —> НАСТРОЙКА ПАРАМЕТРОВ ЭКРАНА.

Rasmdan ko‘rinib turibdiki, ikkita monitor ulangan. «**Определить**» tugmasi orqali qaysi monitor asosiyligini bilib olish mumkin. Sozlash ishlari shu joyda amalga oshiriladi.

Win+P tugmasini bosgan holda, ikkita monitorni qanday qilib ishlatishni sozlash mumkin.

Bu rasm orqali quyidagilarni belgilash mumkin:

- **только компьютер**. Faqat bitta asosiy monitor ulanadi;
- **дублировать**. Asosiy monitor ikkinchi monitoriga nusxalanadi. Asosiy monitorda nima bo‘lsa, ikkinchisida ham shu ko‘rsatiladi(ko‘rgan bo‘lsangiz, paynet shaxobchalarida shu usuldan foydalanishadi, nomerni kliyentga ko‘rsatish uchun);
- **расширить**. Ekranni uzunlashtiradi, ya’ni ikkita monitorda har xil ishlarni bajarish mumkin bo‘ladi(dasturchilar, o‘yinchilar uchun qulay);
- **только проектор**. Projektorlar ulash uchun ishlataladi.

TALABALARGA TOPSHIRIQLAR(CHECKPOINT)

The Checkpoint exercises test your knowledge of the chapter concepts. the page number containing the answer appears in parentheses after each exercise. Consider this exercises challenge your understanding of chapter concepts.

Discover more: Visit this chapter's premium content to complete the Checkpoint exercises interactively;

complete the self-assessment in the test prep resource from your smartphone, tablet, laptop, or desktop; and then take the practice test.

Rost/yolg'on(True/False) Mark T for True and F for False.

- _____ 1. An operating system must reside inside a computer or mobile device; that is, it cannot run from a USB flash drive or other external drives. (410)
- _____ 2. The kernel is nonresident, which means it remains in memory while the computer or mobile device is running. (413)
- _____ 3. A user interface controls how you enter data and instructions and how information is displayed on the screen. (414)
- _____ 4. Most users today work with a command-line interface. (414)
- _____ 5. Most operating systems today are multitasking. (415)
- _____ 6. The area of the hard drive used for virtual memory is called a swap file. (418)
- _____ 7. Each device connected to a computer requires its own specific driver. (419)
- _____ 8. Hackers often look for ways to break into a computer or device using flaws in the operating system. (424)
- _____ 9. Many of the first operating systems were device dependent and proprietary. (425)
- _____ 10. An upward compatible application means it can recognize and work with applications written for an earlier version of the operating system. (425)
- _____ 11. Linux is proprietary software. (429)
- _____ 12. Operating systems that function as both desktop and server operating systems sometimes are called multipurpose operating systems. (432)¹

TARQATMA MATERIALLAR

1. Operatsion tizim nima?
2. Qanday operatsion tizimlarini bilasiz?
3. Windows operatsion tizimi interfeysi asosiy elementlarini sanang.
4. Windows operatsion tizimi asosiy obyektlarini aytинг.
5. Windows OT da masalalar paneli nima uchun ishlataladi?
6. Fayl va papkalar tushunchasi.
7. Fayl kengaytmasi nima?
8. Fayl va papkalar ustida qanday amallarni bajarish mumkin.
9. Windows operatsion tizimining qanday standart amaliy dasturlari bor.
10. Apparat ta'minoti va dasturiy ta'minot o'rtasidagi bog'liqlik qanday.
11. Dasturiy ta'minotni 4 ta sathini va ular orasidagi bog'lanishni ko'rsating.
12. Operatsion tizimlar qaysi dasturiy ta'minot sinfiga mansub.
13. Amaliy dasturiy ta'minot tarkibiga kiruvchi dasturlar qanday tasniflanadi?
14. Muammoga yo'naltirilgan ADTga tarkibiga qanday dasturlar kiradi?
15. Umumiy maqsadli ADT tarkibiga qanday dasturlar kiradi?
16. Ofis ADT tarkibiga kiruvchi dasturlar xakida nimalarini bilasiz?
17. Kichik nashriyot tizimlarining vazifalari nimalar?
18. Sun'iy intellekt tizimining asosiy komponentlarini sanab bering?

19. Tizimli dasturiy ta'minotning tarkibiy qismlarini sanab bering.
20. Asosiy dasturiy ta'minot tarkibiga kiruvchi dasturlarni aytib bering.
21. Xizmat ko'rsatuvchi dasturiy ta'minotning vazifasi nimalardan iborat?
22. OT va grafik interfeysli OTga misol keltiring?